

بررسی شاخص‌های عملکردی پارک‌های علم و فناوری و ارائه پیشنهادهای سیاستی

معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات ارتباطات و فناوری‌های نوین

کد موضوعی: ۲۸۰
شماره مسلسل: ۱۶۱۳۱
آبان‌ماه ۱۳۹۷

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۲.....	مقدمه
۳.....	۱. نگاهی اجمالی به شاخص‌های ارزیابی پارک‌های علم و فناوری
۹.....	۲. عملکرد پارک‌های علم و فناوری از نظر صادرات محصولات
۱۰.....	۳. نگاهی به وضعیت بودجه پارک‌های علم و فناوری
۱۵.....	۴. پارک‌های علم و فناوری خصوصی
۱۶.....	جمع‌بندی و پیشنهادها
۱۷.....	منابع و مآخذ

بررسی شاخص‌های عملکردی پارک‌های علم و فناوری و ارائه پیشنهاد‌های سیاستی

چکیده

پارک‌های علم و فناوری یکی از نهادهای اجتماعی مؤثر در امر توسعه فناوری و به تبع آن، توسعه اقتصاد دانش‌مدار و اشتغال‌زایی تخصصی است که توجه بسیاری از کشورهای جهان به آن جلب شده است. این پارک‌ها نقش مهمی در تقویت ارتباط صنعت و دانشگاه ایفا می‌کنند و می‌توان آنها را یکی از مهم‌ترین ابزارها برای تسهیل شکل‌گیری و رشد شرکت‌های دانش‌بنیان دانست.

تأسیس و حمایت از پارک‌های علم و فناوری در اکثر سیاست‌ها و قوانین کشور از جمله سیاست‌های کلی علم و فناوری و نقشه جامع علمی کشور تأکید شده است. با این حال، در برنامه ششم توسعه، اشاره‌ای به این موضوع مهم نشده است. رویکرد کلی این سیاست‌ها و قوانین بیش‌تر متمایل به توسعه کمی است. بنابراین، در بیش‌تر ارزیابی‌ها، صرفاً رشد تعداد پارک‌های علم و فناوری گزارش می‌شود. این در حالی است که به لحاظ عملکردی غالب پارک‌های علم و فناوری کشور در حد انکوباتور یا مرکز رشد باقی‌مانده‌اند.

با وجود سیاست‌های حمایت از توسعه مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری و با تأکید بر مشارکت بخش خصوصی، هنوز اساسنامه پارک‌های علم و فناوری خصوصی ابلاغ نشده است. با این حال یک پارک علم و فناوری خصوصی در کشور افتتاح شده است. لذا نیاز به ایجاد مشوق‌ها و تسهیل روند ایجاد پارک‌های علم و فناوری خصوصی احساس می‌شود.

طبق گزارش وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، اطلاعات ۳۶ پارک علم و فناوری ارائه شده است که در آنها ۱۰۰ مرکز رشد و ۵۰۸۴ واحد فناور و بیش از ۳۷ هزار نفر مشغول فعالیت هستند. عملکرد این پارک‌ها نشان می‌دهد که تاکنون بیش از ۲۱۹۰ دانش فنی در آنها تجاری‌سازی شده و بیش از ۲۶۰ میلیارد دلار صادرات محصولات و خدمات داشته‌اند.

در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ اعتباری در حدود ۳،۲۵۷ میلیارد ریال برای ۳۶ پارک علم و فناوری کشور در نظر گرفته شده است که از این مقدار حدود ۲،۵۲۸ میلیارد ریال برای اعتبارات هزینه‌ای و مبلغی حدود ۷۲۸ میلیارد ریال برای طرح‌های تملک سرمایه‌ای است. مقدار اعتبارات هزینه‌ای و کل اعتبارات قانون بودجه سال ۱۳۹۷ نسبت به سال قبل به ترتیب حدود ۲۹ و ۲۰ درصد افزایش نشان می‌دهد، اما اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای حدود ۲ درصد کاهش یافته است.

بررسی وضعیت پارک‌های علم و فناوری کشور نشان می‌دهد که اغلب پارک‌های علم و فناوری کشور، با مشکل بودجه روبه‌رو هستند، به‌خصوص پارک‌های علم و فناوری تازه تأسیس برای ایجاد زیرساخت‌ها و فضاهای فیزیکی مطلوب نیازمند بودجه عمرانی هستند.

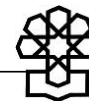
حدود نیمی از پارک‌های علم و فناوری کشور در زمینه‌های مختلف و به‌صورت جامع فعالیت دارند برخی پارک‌ها نیز در حوزه‌های خاصی از جمله فناوری‌های نوین (ICT، زیست‌فناوری، فناوری نانو و...) فعالیت دارند. در کل، به‌نظر می‌رسد پارک‌های علم و فناوری باید با توجه به اولویت‌های آمایشی و ظرفیت بومی توسعه یابند و بسته به مراحل توسعه پارک‌ها، سیاست‌های حمایتی مبتنی بر بازده تعیین شده برای انواع پارک‌ها اتخاذ شود. اتخاذ یک الگوی جامع در ارزیابی عملکرد پارک و میزان اثربخشی آنها در این حوزه اهمیت بسیار دارد. بنابراین ضروری است چارچوبی حداقلی برای ارزیابی عملکرد پارک‌های علم و فناوری با توجه به بازده برای شرکت‌های مستقر، بازده برای اقتصاد محلی و بازده برای خود پارک در نظر گرفته شود.

مقدمه

پارک‌های علم و فناوری، محیط‌هایی مناسب برای استقرار و حضور حرفه‌ای شرکت‌های فناوری کوچک و متوسط، واحدهای تحقیق و توسعه صنایع و مؤسسات پژوهشی است که در تعامل سازنده با یکدیگر و با دانشگاه‌ها به فعالیت‌های فناوری اشتغال دارند. پارک‌های علم و فناوری در کشور را سازمان متقاضی تأسیس کرده و تأمین اعتبارات آن از مجاری دولتی و غیردولتی صورت می‌گیرد. در داخل پارک‌های علم و فناوری واحدهایی دارای هویت حقوقی مستقل مستقر هستند که این واحدها با توجه به اساسنامه و یا سایر اسناد قانونی در زمینه تحقیقات کاربردی و توسعه‌ای، طراحی مهندسی، مهندسی معکوس، انتقال فناوری، ارائه خدمات تخصصی و در جهت تجاری کردن نتایج تحقیقات فعالیت می‌کنند. این واحدها شامل شرکت‌های خصوصی، واحدهای تحقیق و توسعه صنایع و یا مراکز تحقیقاتی وابسته به دانشگاه‌ها یا دستگاه‌های اجرایی هستند.

به‌طور معمول اهداف و کارکردهای اصلی پارک‌های علم و فناوری عبارتند از: ارتقای خلق و تجاری‌سازی فناوری‌ها و محصولات نوآورانه؛ ارتقای تسهیم دانش و شبکه‌سازی میان ذی‌نفعان مختلف نوآوری؛ تسهیل سرمایه‌گذاری در شرکت‌های تازه‌تأسیس فناوری‌محور؛ ایجاد فرصت‌های جدید استخدام به‌واسطه استفاده تجاری از فناوری‌های جدید؛ کمک به خلق ثروت و افزایش رفاه در منطقه از طریق فعالیت‌های پارک.^۱ پارک‌ها از طریق اقداماتی از قبیل تأسیس آزمایشگاه‌های تحقیقاتی مشترک؛ ایجاد امکان استفاده کاربران بخش صنعت از تسهیلات پارک؛ همکاری با دفاتر انتقال فناوری دانشگاه‌ها؛ ارائه آموزش حرفه‌ای

۱. بررسی وضعیت پارک‌های علم و فناوری کشور، مرکز پژوهش‌های مجلس، شماره مسلسل ۱۵۲۷۵، ۱۳۹۵.

و شبکه‌سازی برای منابع انسانی به‌منظور برآوردن نیازهای صنعت در برقراری و تسهیل ارتباطات شرکت‌های صنعتی با دانشگاه و ایجاد روابط همکارانه بین صنعت و دانشگاه نقشی اساسی ایفا می‌کنند. «اساسنامه پارک‌های علم و فناوری» ایران در تاریخ ۱۳۸۱/۱۲/۱۷ به تصویب شورای گسترش آموزش عالی رسید. طبق این اساسنامه، سازمان مؤسس (متقاضی) سازمانی است که متقاضی تأسیس پارک بوده و تأمین اعتبارات آن از مجاری دولتی و غیردولتی را به‌عهده می‌گیرد. پارک‌ها به‌صورت هیئت‌امنایی اداره می‌شوند که در ترکیب آن وزیر وزارتخانه مربوط به‌عنوان رئیس؛ استاندار (نایب رئیس) و رئیس پارک به‌عنوان دبیر هیئت‌امنا حضور دارند.

حمایت از توسعه پارک‌های علم و فناوری در اسناد بالادستی کشور از جمله نقشه جامع علمی کشور^۱ و سیاست‌های کلی علم و فناوری^۲ مورد تأکید قرار گرفته است. همچنین تعداد پارک‌های علم و فناوری به‌عنوان یکی از شاخص‌های ساختاری در شاخص‌های ارزیابی علم و فناوری مطرح است. در برنامه پنجم توسعه نیز تکالیفی برای توسعه و حمایت از پارک‌های علم فناوری به دولت محول شده بود. با این حال در برنامه ششم توسعه (۱۳۹۶-۱۴۰۰)، اشاره‌ای به این موضوع مهم نشده است. در این گزارش عملکرد پارک‌های علم و فناوری بر اساس شاخص‌های مرتبط ارزیابی می‌شود. بدین منظور، ابتدا فهرستی از پارک‌های علم و فناوری و وضعیت آنها ارائه شده است. در ادامه شاخص‌های ارزیابی، عملکرد و بودجه‌های پارک‌های علم و فناوری بررسی و مقایسه می‌شود. در پایان سعی شده چالش‌های پیش‌روی پارک‌های علم و فناوری کشور احصا و پیشنهادهای سیاستی برای رفع آنها ارائه شود.

۱. نگاهی اجمالی به شاخص‌های ارزیابی پارک‌های علم و فناوری

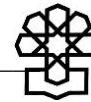
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مرجع قانونی صدور مجوز و ارائه گزارش درباره عملکرد پارک‌های علم و فناوری کشور است. طبق آمار دفتر سیاست‌گذاری و برنامه ریزی امور فناوری وزارت عتف، اطلاعات ۳۶ پارک علم و فناوری در سال ۱۳۹۷ در کشور ارائه شده است.

تعداد پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد کشور به‌همراه شاخص‌های ارزیابی وضعیت آنها از جمله تعداد واحدهای فناور مستقر در آنها، تعداد دانش فنی تجاری‌سازی شده و میزان صادرات در جدول ۱ نشان داده شده است.

شایان ذکر است آمار شهرک علمی و تحقیقاتی اصفهان و پارک علم و فناوری شیخ بهائی در قالب یک مجموعه و به نام شهرک علمی و تحقیقاتی اصفهان عنوان شده است. همچنین در آمار اخیر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، اطلاعات پارک علم و فناوری دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و

۱. بند «۱۲» اقدامات ملی راهبرد کلان ۲؛ بند «۱۸» اقدامات ملی راهبرد کلان ۱۰ و بند «۶» اقدامات ملی راهبرد کلان ۱۲.
۲. مورد (۵) بند «۲».

درمانی ایران و پارک علم و فناوری دانشگاه شهید بهشتی اشاره نشده است. پارک علم و فناوری کهگیلویه و بویراحمد نیز در سال ۱۳۹۶ راه‌اندازی شده است که فعلاً یک واحد فناور در آن مستقر است و به این ترتیب همه استان‌های کشور دارای پارک علم و فناوری شدند. علاوه بر آن پارک علوم و فناوری‌های نرم و صنایع فرهنگی نیز در ۱۳۹۷/۲/۲۲ در دانشگاه علم و فرهنگ تهران افتتاح شد. در استان زنجان، علاوه بر پارک علم و فناوری دانشگاه تحصیلات تکمیلی علوم پایه زنجان، پارک دیگری به نام پارک علم و فناوری زنجان نیز در ابتدای سال ۱۳۹۷ راه‌اندازی شده که به این ترتیب تعداد پارک‌های علم و فناوری این استان به دو پارک رسید. پارک علم و فناوری ارتباطات و اطلاعات استان البرز نیز جزء پارک‌هایی است که در فهرست جدول ۱، آورده نشده است. در مجموع به نظر می‌رسد تعداد ۴۲ پارک علم و فناوری در کشور وجود دارد که از این تعداد، اطلاعات ۳۶ پارک در گزارش اخیر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری موجود است و در ادامه این گزارش مورد بررسی قرار می‌گیرد.

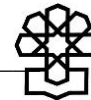

جدول ۱. فهرست پارک‌های علم و فناوری و تعداد مراکز رشد و واحدهای فناور مستقر در آنها

ردیف	نام پارک	تاریخ تأسیس	تعداد مراکز رشد	مجموع واحدهای فناور مستقر در پارک و مراکز رشد وابسته	تعداد افراد شاغل در واحدهای فناور	مجموع تعداد کارکنان شاغل در ستاد پارک و مراکز رشد وابسته	تعداد دانش فنی تجاری شده	میزان صادرات فناوری‌ها، محصولات و خدمات (دلار)
۱	پارک علم و فناوری آذربایجان شرقی	۸۱/۰۵/۳۰	۴	۱۴۱	۵۵۴	۴۳	۷۲	۲۰۶,۲۸۰
۲	پارک علم و فناوری آذربایجان غربی	۹۳/۰۹/۱۵	۱	۸۱	۲۷۰	۱۲	۱	۰
۳	پارک علم و فناوری اردبیل	۹۳/۱۰/۱۳	۱	۷۵	۳۸۶	۱۷	۲۳	۰
۴	شهرک علمی و تحقیقاتی اصفهان	۷۶/۰۱/۲۶	۵	۵۰۷	۶۸۳۹	۶۶	۱۷۴	۱۲,۷۰۴,۲۵۶
۵	پارک علم و فناوری البرز	۸۷/۰۱/۱۸	۱	۳۵	۱۲۳	۲۳	۶۳	۰
۶	پارک علم و فناوری ایلام	۹۴/۰۷/۲۱	۱	۸۴	۵۴۹	۱۳	۱۸	۵۰,۱۲۶
۷	پارک علم و فناوری خلیج فارس (استان بوشهر)	۸۶/۱۲/۰۵	۵	۱۲۷	۵۲۴	۵۲	۴۷	۱,۰۰۵,۲۹۰
۸	پارک علم و فناوری پردیس	۸۲/۱۲/۰۷	۱	۱۷۶	۳۷۴۷	۱۲۰	-	۳۰,۰۰۰,۰۰۰
۹	پارک علم و فناوری چهارمحال و بختیاری	۹۰/۱۲/۰۷	۱	۱۲۷	۷۲۵	۲۵	۸۵	۱۷۴,۳۵۰
۱۰	پارک علم و فناوری خراسان رضوی	۸۱/۰۵/۳۰	۸	۲۷۴	۳۳۸۶	۷۴	۱۸۷	۱,۱۲۵,۴۰۰
۱۱	پارک علم و فناوری خراسان جنوبی	۸۹/۱۲/۲۵	۴	۸۶	۲۵۷	۲۴	۲۴	۱۴۵,۴۴۱
۱۲	پارک علم و فناوری خراسان شمالی	۹۰/۰۶/۰۷	۲	۱۱۶	۶۷۹	۱۴	۳۷	۶,۷۰۰,۰۰۰
۱۳	پارک علم و فناوری خوزستان	۸۸/۰۴/۳۰	۳	۱۶۷	۱۳۶۴	۲۴	۷۵	۳۵۰,۰۰۰

ردیف	نام پارک	تاریخ تأسیس	تعداد مراکز رشد	مجموع واحدهای پارک و مراکز رشد وابسته	تعداد افراد شاغل در واحدهای فناوری	مجموع تعداد کارکنان شاغل در ستاد پارک و مراکز رشد وابسته	تعداد دانش فنی تجاری شده	میزان صادرات فناوری‌ها، محصولات و خدمات (دلار)
۱۴	پارک علم و فناوری دانشگاه آزاد اسلامی	۹۳/۱۰/۱۳	-	۱۰۴	۳۳۸	۶	۶	۱۰۰,۰۰۰
۱۵	پارک علم و فناوری دانشگاه تربیت مدرس	۸۴/۰۵/۰۵	-	۱۰۱	۳۶۷	۲۸	۱	۲۰۰,۰۰۰
۱۶	پارک علم و فناوری دانشگاه تهران	۸۴/۰۵/۰۲	-	۳۰۷	۲۱۳۰	۳۷	-	۱,۵۲۹,۹۷۱
۱۷	پارک علم و فناوری دانشگاه سمنان	۸۷/۱۱/۲۱	-	۱۱۷	۵۰۷	۲۵	۴۵	۳,۱۶۸,۸۰۴
۱۸	پارک علم و فناوری دانشگاه صنعتی شریف	۹۳/۰۷/۰۹	-	۸۹	۱۳۰۱	۱۰	۵۹	۰
۱۹	پارک علم و فناوری دانشگاه تحصیلات تکمیلی علوم پایه زنجان	۸۸/۰۴/۳۰	-	۶۹	۳۲۱	۱۱	۳۲	۴۰,۰۰۰
۲۰	پارک علم و فناوری سمنان	۸۱/۰۵/۳۰	۵	۱۸۰	۷۲۶	۴۲	۸۰	۱,۴۲۰,۰۰۰
۲۱	پارک علم و فناوری سیستان و بلوچستان	۹۱/۰۳/۳۰	۱	۵۴	۵۷۳	۱۷	۲۰	۵۰۰,۰۰۰
۲۲	پارک علم و فناوری فارس	۸۱/۰۵/۳۰	۸	۲۶۱	۲۱۲۷	۶۸	۴۲۶	۶۲,۵۰۰
۲۳	پارک علم و فناوری زیست‌فناوری خلیج فارس (قشم)	۸۷/۰۳/۰۷	-	۱۵	۹۶	۳۲	۱۳	۱۰۰,۰۰۰

۱. میزان صادرات فناوری‌ها، محصولات و خدمات پارک علم و فناوری دانشگاه صنعتی شریف در گزارش وزارت عتف، صفر گزارش شده است که به نظر صحیح نمی‌رسد. در زمان تدوین گزارش حاضر امکان دریافت اطلاعات تکمیلی در این خصوص فراهم نشد.

ردیف	نام پارک	تاریخ تأسیس	تعداد مراکز رشد	مجموع واحدهای فناور مستقر در پارک و مراکز رشد وابسته	تعداد افراد شاغل در واحدهای فناور	مجموع تعداد کارکنان شاغل در ستاد پارک و مراکز رشد وابسته	تعداد دانش فنی تجاری شده	میزان صادرات فناوری‌ها، محصولات و خدمات (دلار)
۲۴	پارک علم و فناوری قزوین	۸۷/۰۴/۱۷	۱	۱۶۷	۴۵۱	۱۶	۲۱	۳,۵۰۰
۲۵	پارک علم و فناوری قم	۹۰/۰۷/۲۶	۲	۶۴	۴۸۳	۱۸	۵۶	۱,۰۳۰,۰۰۰
۲۶	پارک علم و فناوری کردستان	۹۱/۱۲/۲۷	۲	۱۳۱	۵۴۷	۲۲	۲۳	۱۳۱,۰۰۰
۲۷	پارک علم و فناوری کرمان	۸۱/۰۵/۳۰	۴	۱۳۴	۸۰۰	۲۵	۴۰	۱۱۵,۸۶۴,۲۰۰
۲۸	پارک علم و فناوری کرمانشاه	۸۶/۰۳/۲۳	۷	۸۷	۱۴۸۲	۲۵	۲۳	۷۴,۵۲۲,۰۰۰
۲۹	پارک علم و فناوری گلستان	۹۱/۱۰/۱۷	۲	۱۲۶	۴۳۲	۱۹	۲۳	۱,۶۳۲,۰۰۰
۳۰	پارک علم و فناوری گیلان	۸۱/۰۵/۳۰	۶	۳۱۷	۹۱۵	۴۸	۱۴۸	۳۸۳,۰۰۰
۳۱	پارک علم و فناوری لرستان	۹۰/۰۶/۲۸	۴	۷۲	۱۹۵	۲۴	۹	۱۳,۲۰۰
۳۲	پارک علم و فناوری مازندران	۹۰/۰۶/۲۸	۴	۴۶	۸۰۴	۳۰	۳۷	۵,۰۰۰,۰۰۰
۳۳	پارک علم و فناوری مرکزی	۸۱/۰۵/۳۰	۱	۱۵۸	۷۴۱	۳۱	۲۰	۲,۵۳۷,۸۷۵
۳۴	پارک علم و فناوری هرمزگان	۹۰/۰۳/۲۵	۲	۹۳	۴۳۰	۱۸	۱۷	۴۰,۰۰۰
۳۵	پارک علم و فناوری همدان	۸۶/۰۸/۱۳	۵	۱۳۷	۹۷۲	۲۳	۳۲	۴۱۵,۰۰۰
۳۶	پارک علم و فناوری یزد	۸۱/۰۵/۳۰	۹	۲۵۹	۱۵۱۰	۳۴	۲۵۹	۳۱۸,۰۰۰
	جمع کل		۱۰۰	۵۰۸۴	۳۷۶۵۱	۱۱۱۶	۲۱۹۶	۲۶۱,۴۷۲,۱۹۳

مأخذ: گزارش دفتر سیاستگذاری و برنامه‌ریزی امور فناوری وزارت عتف (۱۳۹۷)

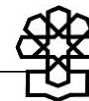
طبق جدول ۱، استان تهران با ۵ پارک علم و فناوری، بیشترین تعداد پارک را داراست و پس از آن استان‌های سمنان و هرمزگان هر کدام با دو پارک در جایگاه دوم قرار دارند. از نظر قدمت، شهرک علمی و تحقیقاتی اصفهان که در تاریخ ۱۳۷۶/۱/۲۶ مجوز تأسیس گرفت، با سابقه‌ترین پارک علم و فناوری کشور محسوب می‌شود. در کل، در مجموع ۴۸۶۲ واحد فناور در ۳۶ پارک علم و فناوری کشور (و ۹۵ مراکز رشد وابسته) فعال بوده که تعداد ۳۶۸۲۷ نفر در آنها مشغول به کار هستند. البته شایان ذکر است که اشتغال این تعداد از افراد در پارک‌ها به منزله ایجاد شغل جدید نیست، زیرا طبق تبصره «۷» ماده (۱) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور (۱۳۹۵) اعضای هیئت علمی می‌توانند نسبت به تشکیل و فعالیت در شرکت‌های دانش‌بنیان خصوصی اقدام کنند و تعدادی از این شرکت‌ها در پارک‌های علم و فناوری مستقر هستند.

روند توسعه پارک‌های علم و فناوری کشور نشان می‌دهد که تعداد مراکز رشد در ۳۶ پارک کشور طی دو سال گذشته کاهش حدود ۴۲ درصدی داشته به طوری که از ۱۷۱ مرکز رشد در سال ۱۳۹۵ به ۱۰۰ مرکز در سال ۱۳۹۷ رسیده است. در مقابل تعداد واحدهای فناوری در این مدت از ۳۲۲۳ واحد به ۵۰۸۴ واحد رسیده که نشان از افزایش حدود ۵۸ درصدی دارد. شایان ذکر است شهرک علمی تحقیقاتی اصفهان با ۵۰۷ واحد فناوری مستقر در پارک و مراکز رشد وابسته، بیشترین تعداد واحدهای فناور را در بین پارک‌های علم و فناوری کشور دارد.

از نظر زمینه فعالیت پارک‌های علم و فناوری کشور، حوزه‌های متعددی وجود دارد که در جدول ۲، به آنها اشاره شده است.

جدول ۲. حوزه‌های فعالیت پارک‌های علم و فناوری کشور

پارک‌های علم و فناوری مرتبط	زمینه فعالیت
شهرک علمی و تحقیقاتی اصفهان؛ پارک علم و فناوری شیخ بهائی اصفهان؛ پارک علم و فناوری البرز؛ پارک علم و فناوری آذربایجان شرقی؛ پارک علم و فناوری آذربایجان غربی؛ پارک علم و فناوری دانشگاه تربیت مدرس؛ پارک علم و فناوری دانشگاه تهران؛ پارک علم و فناوری پردیس؛ پارک علم و فناوری خراسان رضوی؛ پارک علم و فناوری دانشگاه تحصیلات تکمیلی علوم پایه زنجان؛ پارک علم و فناوری دانشگاه سمنان؛ پارک علم و فناوری سمنان؛ پارک علم و فناوری قم؛ پارک علم و فناوری جهاد دانشگاهی کرمانشاه و پارک علم و فناوری همدان	جامع
پارک علم و فناوری ایلام؛ پارک علم و فناوری دانشگاه آزاد اسلامی؛ پارک علم و فناوری چهارمحال و بختیاری؛ پارک علم و فناوری خراسان جنوبی؛ پارک علم و فناوری خراسان شمالی؛ پارک علم و فناوری خوزستان؛ پارک علم و فناوری سیستان و بلوچستان؛ پارک علم و فناوری کردستان؛ پارک علم و فناوری کهگیلویه و بویراحمد؛ پارک علم و فناوری گلستان؛ پارک علم و فناوری گیلان؛ پارک علم و فناوری لرستان؛ پارک علم و فناوری مازندران و پارک علم و فناوری هرمزگان	کشاورزی و صنایع وابسته

زمینه فعالیت	پارک‌های علم و فناوری مرتبط
هوافضا	پارک علم و فناوری دانشگاه صنعتی شریف
ارتباطات و فناوری اطلاعات (ICT)	پارک علم و فناوری ارتباطات و فناوری اطلاعات (ICT)
حوزه های دارویی	پارک علم و فناوری دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی ایران
زیست‌فناوری	پارک علم و فناوری گیلان؛ پارک علم و فناوری خلیج فارس (بوشهر)؛ پارک علم و فناوری دانشگاه شهید بهشتی؛ پارک علم و فناوری یزد و پارک زیست‌فناوری خلیج فارس (قشم)
فناوری نانو	پارک علم و فناوری خلیج فارس (بوشهر)؛ پارک علم و فناوری دانشگاه صنعتی شریف؛ پارک علم و فناوری دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی ایران؛ پارک علم و فناوری فارس و پارک علم و فناوری گیلان
فناوری‌های نرم و صنایع فرهنگی	پارک علم و فناوری‌های نرم و صنایع فرهنگی
معدن و صنایع معدنی	پارک علم و فناوری خراسان جنوبی؛ پارک علم و فناوری خراسان شمالی؛ پارک علم و فناوری زنجان؛ پارک علم و فناوری سیستان و بلوچستان؛ پارک علم و فناوری قزوین و پارک علم و فناوری کردستان

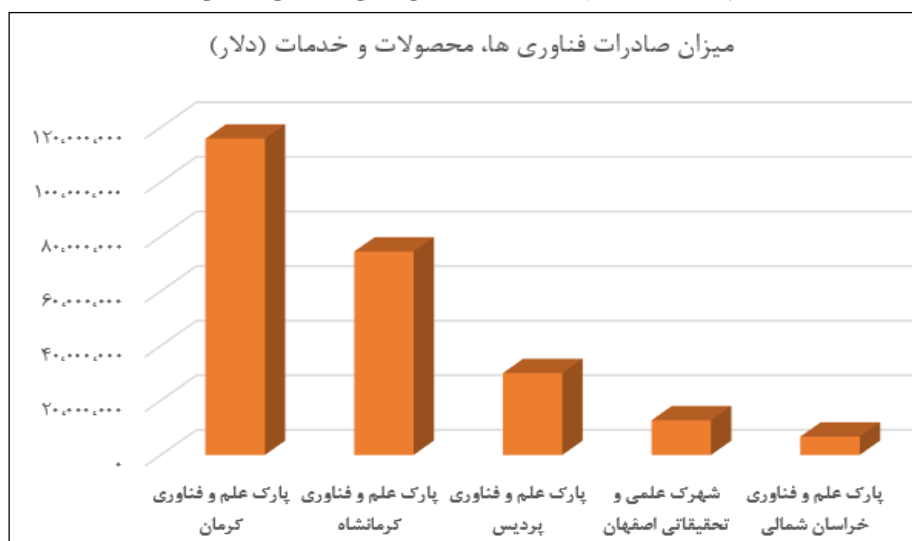
مأخذ: برگرفته از گزارش دفتر سیاستگذاری و برنامه‌ریزی امور فناوری وزارت عتف (۱۳۹۷).

طبق جدول ۲، حدود نیمی از پارک‌های علم و فناوری کشور در زمینه‌های مختلف و به‌صورت جامع فعالیت دارند. همچنین ۱۴ پارک نیز در حوزه کشاورزی و صنایع وابسته فعال هستند. در حوزه فناوری‌های نوین از جمله ارتباطات و فناوری اطلاعات، زیست‌فناوری، فناوری نانو و هوافضا چند پارک تخصصی وجود دارد. برای مثال پارک علم و فناوری گیلان؛ دانشگاه صنعتی شریف؛ زیست فناوری خلیج فارس؛ پارک علم و فناوری یزد و فارس نمونه‌هایی از پارک‌های علم و فناوری تخصصی حوزه فناوری‌های نوین هستند.

۲. عملکرد پارک‌های علم و فناوری از نظر صادرات محصولات

طبق گزارش وزارت علوم، تحقیقات و فناوری تاکنون ۲۱۹۶ دانش فنی در ۳۶ پارک به مرحله تجاری‌سازی رسیده است که بیش‌ترین تعداد مربوط به پارک علم و فناوری فارس با تعداد ۴۲۶ دانش فنی است. همچنین به جز پارک‌های علم و فناوری آذربایجان غربی، اردبیل و البرز، سایر پارک‌ها صادرات فناوری، محصولات و خدمات داشته‌اند که مجموع آن به بیش از ۲۶۱ میلیارد دلار می‌رسد و بیش‌ترین ارزش صادرات به پارک علم و فناوری کرمان با حدود ۱۱۶ میلیارد دلار مرتبط است. در نمودار ۱ به ترتیب ۵ پارک با بیش‌ترین حجم صادرات نشان داده شده است.

نمودار ۱. پارک‌های علم و فناوری با بیش‌ترین مجموع میزان صادرات

طبق نمودار ۱، پارک علم و فناوری کرمان با مجموع صادرات حدود ۱۱۶ میلیون دلار، بیش‌ترین میزان صادرات محصولات و خدمات را در بین پارک‌های کشور دارد (حدود ۴۴ درصد از صادرات کل پارک‌ها). پارک علم و فناوری کرمانشاه و پردیس نیز به‌ترتیب با حدود ۷۴ و ۳۰ میلیون دلار صادرات محصولات و خدمات در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

۳. نگاهی به وضعیت بودجه پارک‌های علم و فناوری

در قوانین بودجه سالیانه کشور، پارک‌های علم و فناوری دارای ردیف بودجه مجزایی هستند که به‌صورت اعتبارات هزینه‌ای یا تملک دارایی سرمایه‌ای به آنها تخصیص یابد. در جدول ۳، میزان اعتبارات مصوب پارک‌های علم و فناوری کشور در قوانین بودجه از سال ۱۳۹۴ تا سال ۱۳۹۷ نشان داده شده است.

جدول ۳. میزان اعتبارات مصوب پارک‌های علم و فناوری در قوانین بودجه (۱۳۹۴-۱۳۹۷)

(میلیون ریال)

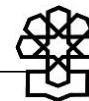
نام پارک	قانون بودجه سال ۱۳۹۴		قانون بودجه سال ۱۳۹۵		قانون بودجه سال ۱۳۹۶		قانون بودجه سال ۱۳۹۷		تغییرات ۱۳۹۷ نسبت به ۱۳۹۶ (درصد)	
	هزینه‌ای	سرمایه‌ای	هزینه‌ای	سرمایه‌ای	هزینه‌ای	سرمایه‌ای	هزینه‌ای	سرمایه‌ای	مجموع	
پارک علم و فناوری آذربایجان شرقی	۳۳۰،۰۹۶	۲،۷۱۶	۳۹،۴۴۱	۴،۰۰۰	۴۲،۴۰۰	۴،۰۰۰	۵۱،۸۱۹	۳،۳۰۰	۲۲/۲۱	-۱۷/۵۰
پارک علم و فناوری آذربایجان غربی	۱۰،۶۴۸	۳،۵۹۹	۱۳،۸۷۷	۴،۰۰۰	۲۴،۵۵۰	۳۱،۰۰۰	۳۷،۹۳۶	۲۹،۵۰۰	۵۴/۵۳	-۴/۸۴
پارک علم و فناوری اردبیل	-	-	-	-	۸۸۰۰	۳،۰۰۰	۳۷،۰۰۰	۱۷،۷۰۰	۳۲۰/۴۵	۴۹۰

نام پارک	قانون بودجه سال ۱۳۹۴		قانون بودجه سال ۱۳۹۵		قانون بودجه سال ۱۳۹۶		قانون بودجه سال ۱۳۹۷		تغییرات ۱۳۹۷ نسبت به ۱۳۹۶ (درصد)	
	هزینه‌ای	سرمایه‌ای	هزینه‌ای	سرمایه‌ای	هزینه‌ای	سرمایه‌ای	هزینه‌ای	سرمایه‌ای	مجموع	سرمایه‌ای
شهرک علمی و تحقیقاتی اصفهان	۲۰۶,۰۰۲	۷۷,۷۷۲	۲۴۴,۶۸۶	۱۰۴,۵۰۰	۲۸۴,۰۷۵	۱۰۵,۵۰۰	۳۶۱,۴۹۷	۶۵,۵۰۰	۲۷/۲۵	-۳۷/۹۱
پارک علم و فناوری البرز	۱۰,۵۰۰	۰	۱۱,۵۰۰	۰	۱۲,۴۲۰	۳,۰۰۰	۱۴,۶۰۰	۲,۵۰۰	۱۷/۵۵	-۱۶/۶۷
پارک علم و فناوری ایلام	۱۴,۱۰۰	۳,۵۹۹	۱۷,۶۰۰	۳,۵۹۹	۲۰,۷۰۰	۳,۵۹۹	۲۸,۱۱۱	۱۸,۰۰۰	۳۹/۱۸	۴۰۰/۱۴
پارک علم و فناوری خلیج فارس (استان بوشهر)	۳۲,۴۹۶	۲۸,۵۹۹	۳۷,۰۰۰	۵۵,۰۰۰	۴۶,۶۸۰	۱۰۶,۵۰۰	۶۳,۷۶۱	۶۴,۹۰۰	۳۶/۵۹	-۳۹/۰۶
پارک علم و فناوری پردیس	۲۴۸,۲۷۷	۵۴,۲۱۶	۲۵۲,۲۸۰	۱۷,۵۰۰	۲۸۵,۸۰۴	۱۹,۰۰۰	۳۳۸,۳۰۰	۱۸,۰۰۰	۱۸/۳۷	-۵/۲۶
پارک علم و فناوری چهارمحال و بختیاری	۱۹,۶۰۰	۳,۵۹۹	۲۳,۶۰۰	۴,۵۰۰	۳۱,۶۰۰	۴,۵۰۰	۴۲,۰۴۳	۱۸,۷۰۰	۳۳/۰۵	۳۱۵/۵۶
پارک علم و فناوری خراسان رضوی	۴۴,۰۴۸	۲,۷۱۶	۴۸,۵۵۹	۴,۵۰۰	۷۸,۸۰۰	۵,۵۰۰	۱۰۵,۶۲۰	۵,۰۰۰	۳۴/۰۴	-۹/۰۹
پارک علم و فناوری خراسان جنوبی	۱۶,۲۹۸	۲۸,۵۹۹	۲۳,۸۰۰	۲۹,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۲۹,۰۰۰	۴۶,۷۹۶	۲۹,۰۰۰	۵۵/۹۹	۰/۰۰
پارک علم و فناوری خراسان شمالی	۱۳,۶۰۰	۲۸,۵۹۹	۱۶,۸۰۰	۲۹,۰۰۰	۲۰,۴۸۰	۲۹,۰۰۰	۲۸,۹۹۸	۲۳,۳۰۰	۴۱/۵۹	-۱۹/۶۶
پارک علم و فناوری خوزستان	۲۶,۵۰۸	۴,۰۹۹	۳۲,۵۱۰	۵,۰۰۰	۴۲,۴۳۷	۵,۵۰۰	۵۹,۸۰۰	۱۹,۵۰۰	۴۰/۹۱	۲۵۴/۵۵
پارک علم و فناوری دانشگاه آزاد اسلامی	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
پارک علم و فناوری دانشگاه تربیت مدرس	۶۶,۰۵۸	۳,۵۹۹	۴۹,۷۰۰	۴,۰۰۰	۵۲,۵۸۱	۵,۰۰۰	۶۳,۱۵۸	۱۹,۱۰۰	۲۰/۱۲	۲۸۲/۰۰
پارک علم و فناوری دانشگاه تهران	۷۹,۳۰۷	۲۳,۵۹۹	۶۹,۸۷۲	۴۶,۶۹۸	۹۸,۴۹۰	۵۰,۶۹۷	۲۵,۶۳۹	۳۹,۰۰۰	-۷۳/۹۷	-۲۳/۰۷
پارک علم و فناوری دانشگاه سمنان	۱۶,۹۱۴	۳,۵۹۹	۱۹,۹۱۰	۴,۰۰۰	۲۱,۷۵۰	۴,۰۰۰	۷۶,۴۹۸	۳,۰۰۰	۲۵۱/۷۱	-۲۵/۰۰
پارک علم و فناوری دانشگاه صنعتی شریف	-	-	۳,۰۰۰	۲,۰۰۰	۹,۰۳۸	۳,۰۰۰	۳۷,۷۰۰	۳,۰۰۰	۳۱۷/۱۳	۰
پارک علم و فناوری دانشگاه تحصیلات تکمیلی علوم پایه زنجان	۱۱,۳۴۹	۳,۵۹۹	۱۳,۳۵۰	۴,۰۰۰	۱۷,۲۷۹	۵,۵۰۰	۲۵,۴۳۱	۱۹,۵۰۰	۴۷/۱۸	۲۵۴/۵۵
پارک علم و فناوری سمنان	۳۷,۵۴۳	۲,۷۱۶	۴۵,۳۵۸	۴,۰۰۰	۵۵,۷۰۰	۴,۰۰۰	۱۴۷,۸۵۷	۳,۵۰۰	۱۶۵/۴۵	-۱۲/۵۰
پارک علم و فناوری سیستان و بلوچستان	۱۳,۴۰۰	۳,۵۹۹	۲۱,۶۰۰	۵,۰۰۰	۳۷,۹۵۴	۶,۵۰۰	۵۶,۵۷۲	۲۱,۰۰۰	۴۹/۰۵	۲۲۳/۰۸
پارک علم و فناوری فارس	۶۳,۴۰۹	۳۱,۸۱۶	۶۹,۰۱۷	۲۹,۵۰۰	۷۶,۸۰۰	۲۹,۵۰۰	۸۹,۴۲۳	۴۵,۹۳۰	۱۶/۴۴	۵۵/۶۹
پارک علم و فناوری زیست‌فناوری خلیج فارس (قشم)	۲۱,۲۰۰	۱۶,۰۹۹	۲۶,۲۰۰	۱۶,۶۰۰	۲۷,۸۰۰	۱۷,۶۰۰	۳۰,۲۴۲	۶,۵۰۰	۸/۷۸	-۶۳/۰۷

نام پارک	قانون بودجه سال ۱۳۹۴		قانون بودجه سال ۱۳۹۵		قانون بودجه سال ۱۳۹۶		قانون بودجه سال ۱۳۹۷		تغییرات ۱۳۹۷ نسبت به ۱۳۹۶ (درصد)	
	هزینه‌ای	سرمایه‌ای	هزینه‌ای	سرمایه‌ای	هزینه‌ای	سرمایه‌ای	هزینه‌ای	سرمایه‌ای	سرمایه‌ای	مجموع
پارک علم و فناوری قزوین	۱۳،۷۲۸	۳۳،۵۹۹	۱۶،۲۷۹	۲۴،۰۰۰	۱۹،۵۰۰	۶۴،۰۰۰	۲۵،۹۷۱	۳،۵۰۰	۳۳/۱۸	-۹۴/۵۳
پارک علم و فناوری قم	۱۴،۶۸۷	۳،۵۹۹	۱۶،۹۰۰	۴،۰۰۰	۲۱،۲۶۰	۴،۰۰۰	۲۸،۷۵۱	۱۸،۳۰۰	۳۵/۲۴	۳۵۷/۵۰
پارک علم و فناوری کردستان	۱۳،۶۰۰	۳،۵۹۹	۲۰،۶۰۰	۴،۵۰۰	۳۰،۱۶۰	۵،۵۰۰	۴۹،۸۳۹	۲۰،۰۰۰	۶۵/۲۵	۲۶۳/۶۴
پارک علم و فناوری کرمان	۴۸،۸۵۳	۲،۷۱۶	۶۰،۲۴۲	۳،۰۰۰	۵۳،۵۹۰	۳،۰۰۰	۸۲،۸۰۰	۲،۵۰۰	۵۴/۵۱	-۱۶/۶۷
پارک علم و فناوری کرمانشاه	۴۲،۰۰۰	۰	۴۷،۰۰۰	۰	۶۲،۴۸۰	۵،۰۰۰	۸۰،۹۰۰	۲۹،۵۰۰	۲۹/۴۸	۴۹۰
پارک علم و فناوری گلستان	۸،۶۵۰	۴،۹۵۷	۱۳،۷۵۰	۵،۵۰۰	۲۰،۴۲۰	۵،۵۰۰	۲۷،۸۹۰	۱۹،۵۰۰	۳۶/۵۸	۲۵۴/۵۵
پارک علم و فناوری گیلان	۴۴،۷۰۳	۲۲،۷۱۶	۵۰،۳۳۱	۲۴،۵۰۰	۶۱،۸۰۰	۲۵،۰۰۰	۱۱۹،۰۰۰	۴،۵۰۰	۹۲/۵۶	-۸۲
پارک علم و فناوری لرستان	۱۴،۴۴۱	۳۹،۳۷۹	۱۸،۴۴۰	۲۲،۶۰۰	۲۳،۰۷۱	۲۵،۶۰۰	۳۲،۱۷۰	۱۹،۶۰۰	۳۹/۴۴	-۲۳/۴۴
پارک علم و فناوری مازندران	۱۳،۵۷۰	۴،۰۹۹	۱۸،۶۰۰	۵،۱۵۰	۲۷،۲۰۰	۶،۶۵۰	۴۲،۸۳۵	۲۰،۵۰۰	۵۷/۴۸	۲۰۸/۲۷
پارک علم و فناوری مرکزی	۴۶،۰۰۹	۳۸،۴۱۶	۶۴،۳۰۱	۱۹،۵۰۰	۷۴،۸۷۰	۱۹،۵۰۰	۹۴،۳۰۸	۱۳،۷۰۰	۲۵/۹۶	-۲۹/۷۴
پارک علم و فناوری هرمزگان	۱۷،۶۰۰	۱۳،۵۹۹	۲۴،۶۰۰	۱۴،۲۰۰	۱۴۶،۱۶۰	۱۵،۵۰۰	۶۵،۹۶۲	۲۵،۵۰۰	۵۴/۸۷	۶۴/۵۲
پارک علم و فناوری همدان	۱۸،۲۶۱	۴۳،۵۹۹	۲۳،۲۳۲	۳۹،۰۰۰	۲۷،۷۱۰	۵۹،۰۰۰	۳۲،۹۷۸	۶۳،۳۰۰	۱۹/۰۱	۷/۲۹
پارک علم و فناوری یزد	۴۸،۰۱۰	۲۷،۷۱۶	۵۶،۷۷۲	۲۹،۰۰۰	۶۶،۶۰۰	۳۰،۰۰۰	۷۵،۱۴۲	۱۲،۷۰۵	۱۲/۸۳	-۵۷/۶۵
مجموع	۱،۳۲۸،۴۶۵	۵۶۴،۷۳۳	۱،۵۱۰،۷۰۷	۵۷۱،۳۴۷	۱،۹۶۰،۹۵۹	۷۴۳،۱۴۶	۲،۵۲۸،۰۴۷	۷۲۸،۵۳۵		
جمع کل	۱،۸۹۳،۱۹۸	۲،۰۸۲،۰۵۴	۲،۷۰۴،۱۰۵	۳،۲۵۶،۵۸۲						

طبق جدول ۳، در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ اعتباری در حدود ۳،۲۵۷ میلیارد ریال برای ۳۶ پارک علم و فناوری کشور در نظر گرفته شده است که از این مقدار حدود ۲،۵۲۸ میلیارد ریال برای اعتبارات هزینه‌ای و مبلغی حدود ۷۲۸ میلیارد ریال برای طرح‌های تملک سرمایه‌ای است. مقدار اعتبارات هزینه‌ای و کل اعتبارات قانون بودجه سال ۱۳۹۷ نسبت به سال قبل به ترتیب حدود ۲۹ و ۲۰ درصد افزایش نشان می‌دهد، اما اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای حدود ۲ درصد کاهش یافته است. بیشترین درصد افزایش اعتبار هزینه‌ای مربوط به پارک علم و فناوری اردبیل بود (۳۲۰ درصد) که از حدود ۸/۸ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۶ به ۳۷ میلیارد رسیده است. از سوی دیگر پارک علم و فناوری دانشگاه تهران با حدود ۷۴ درصد کاهش اعتبارات هزینه‌ای نسبت به سال قبل روبه‌رو بود. بیشترین درصد افزایش اعتبارات تملک سرمایه‌ای نیز مربوط به دو پارک علم و فناوری اردبیل و کرمانشاه و کمترین آن مربوط به پارک علم و فناوری قزوین بود.

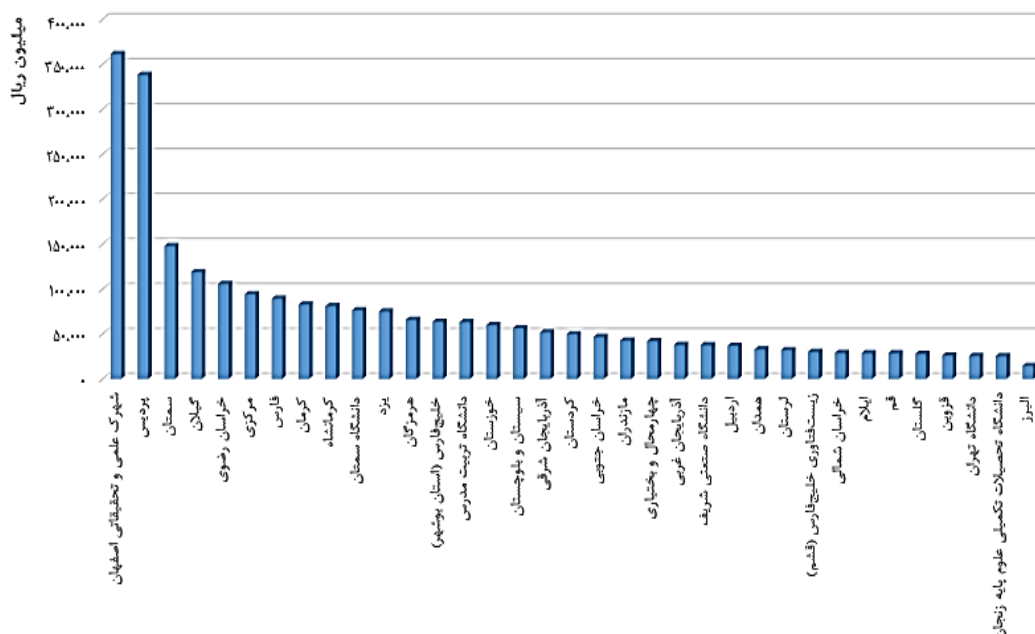

علاوه بر اعتبارات جدول فوق، برای پارک جدیدالتأسیس کهگیلویه و بویراحمد نیز اعتباراتی معادل ۳۳ و ۱۵ میلیارد ریال به ترتیب به عنوان اعتبارات هزینه‌ای و تملک سرمایه‌ای در بودجه سال ۱۳۹۷ مصوب شده است. همچنین برای پارک علم و فناوری دانشگاه علوم پزشکی و بهداشتی، درمانی تهران و پارک علم و فناوری دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی ایران نیز اعتباراتی به ترتیب حدود ۱۰ و ۱۱ میلیارد ریال در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ مصوب شده است که در جدول ۳ به آنها اشاره نشده است.

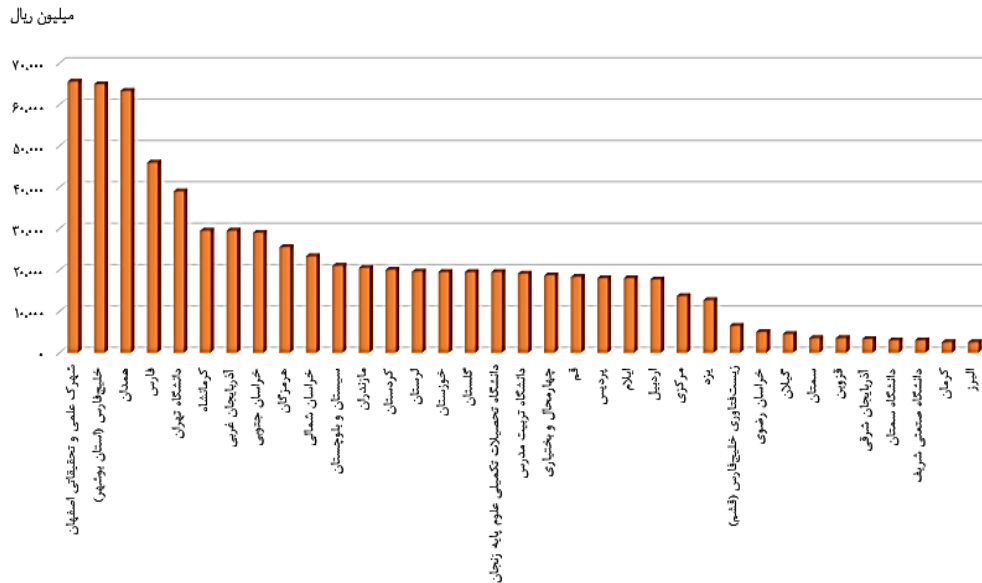
بیشترین اعتبار هزینه‌ای و تملک سرمایه‌ای مربوط به شهرک علمی و تحقیقاتی اصفهان به ترتیب با مبلغی حدود ۳۶۱ میلیارد ریال و ۶۵ میلیارد ریال است. پارک علم و فناوری البرز نیز کمترین اعتبار هزینه‌ای (حدود ۱۴ میلیارد ریال) و تملک سرمایه‌ای (حدود ۲/۵ میلیارد ریال) را دارد. اعتبارات هزینه‌ای و سرمایه‌ای پارک‌های علم و فناوری در نمودار ۳ و ۴ آورده شده است.

طبق نمودار ۲، شهرک علمی و تحقیقاتی اصفهان و پارک علم و فناوری پردیس با اختلاف معناداری دارای بیشترین اعتبارات هزینه‌ای مصوب در قانون بودجه ۱۳۹۷ هستند. تنها پارک علم و فناوری متعلق به نهاد ریاست جمهوری، پارک فناوری پردیس است. پس از این دو، پارک علم و فناوری سمنان، گیلان و خراسان رضوی در رتبه‌های بعدی قرار دارند. پارک علم و فناوری البرز نیز کمترین اعتبارات هزینه‌ای مصوب را داراست.

نمودار ۲. میزان اعتبارات هزینه‌ای پارک‌های علم و فناوری کشور در قانون بودجه ۱۳۹۷

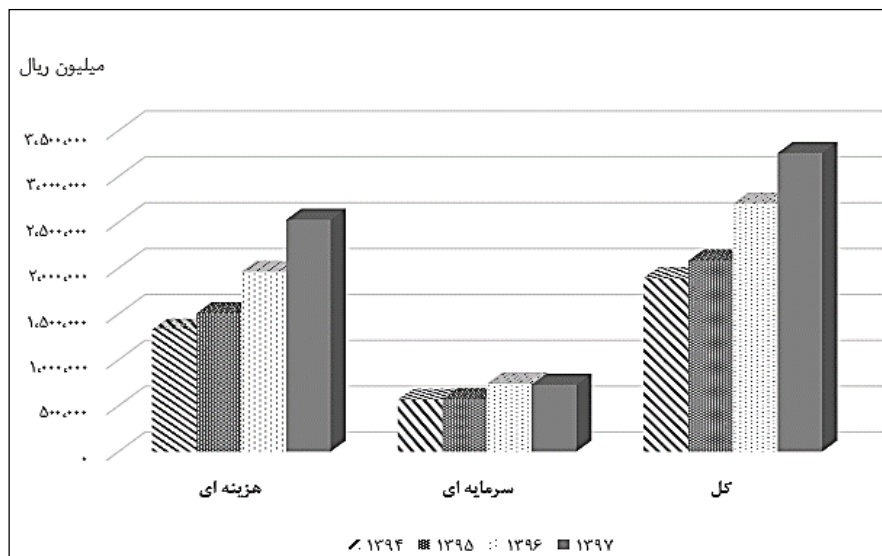

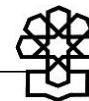
نمودار ۳. میزان اعتبارات سرمایه‌های پارک‌های علم و فناوری کشور در قانون بودجه ۱۳۹۷

اعتبارات طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌های پارک‌های علم و فناوری در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ مربوط به اموری از قبیل خرید و تکمیل ساختمان، تعمیرات اساسی و خرید تجهیزات و ماشین‌آلات، تأمین فضای پژوهش و فناوری اختصاص دارد. بیش‌ترین اعتبار مصوب به‌ترتیب به شهرک علمی و تحقیقاتی اصفهان، پارک علم و فناوری خلیج فارس (بوشهر) و همدان تعلق دارد. پارک علم و فناوری البرز و استان کرمان نیز کم‌ترین اعتبارات سرمایه‌ای را در سال ۱۳۹۷ دارند.

نمودار ۴. اعتبارات هزینه‌ای، سرمایه‌ای و کل اعتبارات پیش‌بینی شده برای پارک‌های علم و فناوری (۱۳۹۴-۱۳۹۷)

طبق نمودار ۴، اعتبارات هزینه‌ای پارک‌های علم و فناوری مصوب در قوانین بودجه از سال ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۷ روند افزایشی داشته و از مبلغ حدود ۱,۳۲۸ میلیارد ریال به ۲,۵۲۸ میلیارد ریال رسیده است. در خصوص اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، روند افزایشی تا سال ۱۳۹۶ برقرار بود، اما در سال ۱۳۹۷ با کاهش دو درصدی نسبت به سال ۱۳۹۶ مواجه شد. در کل، مجموع اعتبارات پارک‌های علم و فناوری طی سال‌های اخیر با افزایش روبه‌رو بوده به طوری که از مبلغ حدود ۱,۸۹۳ میلیارد ریال به ۳,۲۵۷ میلیارد ریال رسیده است.

۴. پارک‌های علم و فناوری خصوصی

در حال حاضر تقریباً تمامی پارک‌های علم و فناوری کشور به صورت دولتی اداره می‌شوند. تلاش دولت برای کاهش وابستگی به اعتبارات دولتی به پارک‌های علم و فناوری دولتی گوسزد می‌کند که گرچه راه‌اندازی و حمایت اولیه مراکز رشد برعهده دولت بوده، اما برای بقا و رشد خود که پیش‌نیاز رشد کمی و کیفی شرکت‌های خصوصی است باید برای پیش‌بینی سایر منابع مالی بدون اتکا به دولت کوشش کند. این در حالیست که چنانچه در بخش قبل نشان داده شد به نظر نمی‌رسد تناسبی بین اعتبارات بودجه‌ای و عملکرد پارک وجود داشته باشد. به عبارت دیگر، پارک‌هایی که عملکرد بهتری به لحاظ فروش و صادرات داشته‌اند چه بسا اعتبارات بودجه‌ای کمتری دریافت کرده باشند. البته این موضوع به معنای انکار ضرورت حمایت بیشتر از پارک‌های نوپا نیست اما نشان می‌دهد تأمین مالی بدون قید و شرط و بدون توجه به بازده و عملکرد پارک مبنای عملکرد دولت در تعیین بودجه پارک‌های علم و فناوری است.

از طرف دیگر، حمایت از توسعه مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری و با تأکید بر مشارکت بخش خصوصی در سیاست‌های کشور به‌ویژه نقشه جامع علمی کشور^۱ تأکید شده است. در این راستا، مدیرکل دفتر سیاستگذاری فناوری وزارت علوم در اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۵، خبر از نهایی شدن اساسنامه پارک‌های علم و فناوری خصوصی و امضای وزیر علوم داده بود.^۲ همچنین معاون وزیر علوم در اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۶ خبر داد که فعالان صنعتی در حوزه‌های مختلف می‌توانند مجموعه‌ای را در قالب پارک علمی با فعالیت شرکت‌های داخلی و بین‌المللی ایجاد و مدیریت کنند و در صورت داشتن شرایط لازم، مجوزهای مربوطه را از وزارت علوم دریافت کنند.^۳ با وجود این، هنوز آیین‌نامه پارک‌های علم و فناوری خصوصی ابلاغ نشده است.

در هر حال، مرحله نخست از ساخت نخستین پارک علم و فناوری بخش خصوصی در مردادماه ۱۳۹۷ با حضور معاون علمی و فناوری رئیس‌جمهور افتتاح شد.^۴ این پارک علم و فناوری در ایستگاه

۱. بند «۱۲» اقدامات ملی راهبرد کلان ۳ نقشه جامع علمی کشور.

۲. اساسنامه پارک‌های علم و فناوری خصوصی نهایی شد. خبرگزاری فارس. ۲۸ اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۵.

۳. صدور مجوز پارک‌های علم و فناوری خصوصی در دولت یازدهم رقم خورد. خبرگزاری ایرنا. ۱۹ اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۶.

۴. پایگاه اطلاع‌رسانی شبکه خبر. ۲۸ مردادماه ۱۳۹۷.

نوآوری شریف افتتاح شده است و هم‌اکنون ۳۰ شرکت دانش‌بنیان در حوزه‌های مختلف حمل‌ونقل الکترونیکی، نفت و گاز و سلامت در این پارک مستقر هستند.

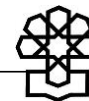
در مجموع، به‌دلایلی از قبیل کم‌حرکی نظام دولتی در برآورده کردن نیاز واحدهای فناور، ناسازگاری نظام مالی و اداری بخش دولتی و خصوصی و همچنین تجربه مراکز رشد موفق خارج از کشور، نیاز پارک‌های علم و فناوری به مدیریت خصوصی را توجیه می‌کند. از این‌رو، تأسیس و مدیریت پارک‌های علم و فناوری توسط بخش خصوصی ضروری به‌نظر می‌رسد. بنابراین نیاز به نهایی شدن و ابلاغ آیین‌نامه پارک‌های علم و فناوری خصوصی، ایجاد مشوق‌ها و تسهیل روند ایجاد این قبیل پارک‌ها احساس می‌شود.

جمع‌بندی و پیشنهادها

طبق گزارش وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، اطلاعات ۳۶ پارک علم و فناوری در کشور ارائه شده است که در آنها ۱۰۰ مرکز رشد و ۵۰۸۴ واحد فناور و حدود ۳۸ هزار نفر مشغول فعالیت هستند. باید توجه داشت که این میزان اشتغال به معنای اشتغال جدید نیست، زیرا طبق تبصره «۷» ماده (۱) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور (۱۳۹۵) اعضای هیئت‌علمی می‌توانند نسبت به تشکیل و فعالیت در شرکت‌های دانش‌بنیان خصوصی اقدام کنند و تعدادی از این شرکت‌ها در پارک‌های علم و فناوری مستقر هستند. عملکرد این پارک‌ها نشان می‌دهد که تاکنون بیش از ۲۰۰۰ دانش فنی در آنها تجاری‌سازی شده و حدود ۲۶۰ میلیارد دلار صادرات محصولات و خدمات داشته‌اند.

در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ اعتباری معادل ۳،۲۵۷ میلیارد ریال برای ۳۶ پارک علم و فناوری کشور در نظر گرفته شده است که از این مقدار حدود ۲،۵۲۸ میلیارد ریال برای اعتبارات هزینه‌ای است. مقدار اعتبارات هزینه‌ای و کل اعتبارات قانون بودجه سال ۱۳۹۷ نسبت به سال قبل به ترتیب حدود ۲۹ و ۲۰ درصد افزایش نشان می‌دهد، اما اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای حدود ۲ درصد کاهش یافته است. با توجه به اینکه تأمین زیرساخت‌ها و فضای فیزیکی از مشکلات مهم پارک‌ها به‌خصوص پارک‌های تازه‌تأسیس است که نیازمند تأمین اعتبارات عمرانی بیش‌تری هستند. برای مثال پارک علم و فناوری کهگیلویه و بویراحمد، پارک علم و فناوری زنجان از جمله پارک‌هایی هستند که اخیراً راه‌اندازی شده‌اند و بنابراین برای احداث ساختمان، ایجاد فضاهای پژوهشی و خرید تجهیزات نیاز به اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای مناسب دارند.

به طور کلی، مشکل تأمین اعتبارات یکی از مشکلات مهم پارک‌های علم و فناوری کشور است. دلیل آن این است که همه پارک‌ها دولتی بوده و بودجه آنها وابسته به اعتبارات مصوب و تخصیص‌یافته دولت است. چنانچه در این گزارش نیز نشان داده شد، تأمین مالی دولتی بدون قید و شرط و بدون ارتباط با بازده یا عملکرد پارک از نظر شاخص‌های نظیر میزان صادرات تعیین می‌شود. بنابراین نیاز به ایجاد مشوق‌ها و تسهیل روند ایجاد پارک‌های علم و فناوری خصوصی احساس می‌شود.

پارک‌های علم و فناوری کشور به لحاظ اجرایی نیز با مشکلات مختلفی از جمله قوانین بیمه‌ای قراردادهای و پرسنل شرکت‌ها و قوانین ورود و خروج سرمایه خارجی روبه‌رو هستند که برای انجام درست فعالیت‌های آنها دست و پاگیر هستند.^۱

در مجموع به نظر می‌رسد که در شرایط فعلی پارک‌ها باید براساس آمایش و ظرفیت بومی توسعه پیدا کنند (پرهیز از سیاست‌زدگی). همچنین نیاز به ارزیابی جامع عملکرد همه پارک‌های علم و فناوری کشور ضروری است. پارک‌ها از نظر شاخص‌هایی مانند سابقه، مکان (منطقه محروم یا توسعه‌یافته)، محصولات و سایر ویژگی‌ها دسته‌بندی شده و سپس بسته‌های سیاستی متناسب با هر گروه، جهت حمایت از آنها تدوین و ارائه شود. خصوصی‌سازی پارک‌ها، می‌تواند در افزایش عملکرد آنها بسیار نقش‌آفرین و مؤثر باشد. بنابراین پیشنهاد می‌شود شناسایی موانع ورود بخش خصوصی به این حوزه و اتخاذ سیاست‌های حمایتی مناسب بدین منظور در دستور کار سیاستگذاران قرار گیرد.

منابع و مأخذ

۱. براتی، مرتضی. بررسی وضعیت پارک‌های علم و فناوری کشور، دفتر مطالعات ارتباطات و فناوری‌های نوین، شماره مسلسل ۱۵۲۷۵، ۱۳۹۵.
۲. فرجی، علیرضا. ضرورت اداره مراکز رشد واحدهای فناوری به شیوه خصوصی، فصلنامه تخصصی پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد، ۱۳۸۵.
۳. قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور مصوب ۱۳۹۵.
۴. قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور.
۵. گزارش اطلاعات پارک‌های علم و فناوری و شرکت‌های مستقر، دفتر سیاستگذاری و برنامه‌ریزی امور فناوری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، ۱۳۹۷. نامه شماره ۱۳۸۳۷۰ مورخ ۱۳۹۷/۶/۲۱ بازگشت به نامه شماره ۵۴۵۶/۱۴۰۰-۸۲ مورخ ۱۳۹۷/۵/۲۰ مرکز پژوهش‌های مجلس.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۶۳۱

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی شاخص‌های عملکردی پارک‌های علم و فناوری و ارائه پیشنهادهای سیاستی

نام دفتر: مطالعات ارتباطات و فناوری‌های نوین (گروه فناوری‌های نو)

تهیه و تدوین: مرتضی براتی

مدیر مطالعه: پریسا علیزاده

ناظر علمی: حسین افشین

ویراستار تخصصی: _____

ویراستار ادبی: _____

واژه‌های کلیدی:

۱. پارک‌های علم و فناوری

۲. عملکرد

۳. صادرات

۴. فروش

۵. بودجه

تاریخ انتشار: ۱۳۹۷/۸/۷